

Vörösnyakú árpabogár kukoricában: régi kártevő új helyzetben

dr. Szieberth Dénes

Bevezetés. A vörösnyakú árpabogár, illetve vetésfehérítő bogár (*Oulema melanopus*, korábbi szakirodalmi néven *Lema melanopus*) elsősorban a kalászos gabonák ismert levélkártevője, de kártételére kukoricában is számítani lehet. A jelenség nem új keletű: a gabonatóblák közelségében, különösen aratás idején és a táblaszéleken, régóta megfigyelhető. Gazdasági jelentősége többnyire mérsékelt, ám vetőmag-előállításban és csemegekukoricában a kártétel helyenként már gyakorlati beavatkozást is indokolhat.

Korai tapasztalatok. A kártevő kukoricában okozott kártételével kapcsolatos első személyes megfigyeléseim az 1960-as évek végére és az 1970-es évek elejére vezethetők vissza. Akkoriban kukorica-vetőmagot előállító gazdaságban dolgoztam, ahol a növénytermesztést és — átmeneti jelleggel — a szántóföldi növényvédelmet is irányítottam. Egy learatott, 100 hektárt jóval meghaladó árpatábla szomszédságában elvetett hibridkukorica-vetőmag táblában a frakcionált vetésű, később vetett apasorokon feltűnő, csíkozott levélkép jelent meg. A tünet első pillantásra földibolha-kártételre emlékeztetett, a közelebbi vizsgálat azonban a vetésfehérítő bogár imágóinak hámozgató rágását igazolta. A helyzet gyors beavatkozást tett szükségessé, ezért azonnali, légi úton végrehajtott védekezést rendeltünk el.

A későbbi években a jelenség több alkalommal is visszatért. Takarmánykukoricában általában nem okozott számottevő kárt, és többnyire a táblaszegélyre korlátozódott. Csemegekukoricában ugyanakkor — különösen kisebb, intenzívebben ápoltt állományokban — rendszeresen előfordulhat, ezért a termesztőnek célszerű előre számolnia vele.

Életmód és betelepítés. A vörösnyakú árpabogár évente egy nemzedéket fejleszt, és imágó alakban telet át a táblaszélek, árokpártok, gyomos területek avarjában vagy a talaj felső rétegében. Tavasszal a felmelegedés hatására a kalászos gabonákba települ, ahol táplálkozik, párosodik és tojást rak. A lárvák — a köznyelvben gyakran „árpacsigák” — a leveleken hámozgatva táplálkoznak, majd a talajban bábóznak. Az új nemzedék imágói a gabonák érése és betakarítása idején jelennek meg nagyobb számban, amikor a zöld táplálékforrások beszűkülése miatt más pázsitfűfélékre, köztük kukoricára is áthúzódhatnak.

Kárkép kukoricában. A kifejlett bogarak a levelek közötti lágyszöveteket hámozgatják, miközben az alsó epidermisz rendszerint épen marad. Ennek következtében a károsított sávok világos, később kifehéredő csíkként jelennek meg a levélen. Erősebb betelepítés esetén a csíkok összefolyhatnak, az asszimilációs felület csökken, a levélrészek elszáradhatnak. A tünetek különösen fiatalabb, zsenge levelű csemegekukoricában, valamint vetőmag-előállító táblák szegélyében lehetnek feltűnők.

Megfigyelés és védekezés. A kártétel megelőzésének alapja a rendszeres szemle, különösen aratás előtt és közvetlenül aratás után, valamint olyan kukoricatóblákon, amelyek kalászos gabona

szomszédságában helyezkednek el. A táblaszegélyek ellenőrzése kiemelt jelentőségű, mert a betelepítés legtöbbször innen indul. Ha a bogarak egyedszáma és a levélkártétel mértéke indokolja, célzott inszekticides állománykezeléssel a kár rendszerint jól mérsékelhető. A védekezés időzítése döntő: a beavatkozás akkor a leghatékonyabb, amikor a bogarak még főként a szegélyzónában tartózkodnak, és a kártétel nem terjedt ki nagyobb felületre.

Összegzés. A vörösnyakú árpabogár kukoricában többnyire alkalmi, szegélyhez kötött kártevőként jelenik meg, de jelenlétét nem célszerű figyelmen kívül hagyni. A gabonaérés és -aratás időszaka, a csemegekukorica zsege levélzete, valamint a vetőmag-előállító állományok érzékenysége együttesen olyan helyzetet teremthet, amikor a kártevő gazdaságilag is értékelhető problémává válik. A rendszeres megfigyelés, a szegélyzónák időben történő ellenőrzése és az indokolt, célzott védekezés elegendő lehet ahhoz, hogy ez a régi ismerős ne okozzon váratlan meglepetést a kukoricában.

1. kép: Vörösnyakú árpabogarak csemegekukorica levélen